

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi lasten kotihoidon
tuesta ja lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muutta-
misesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki lasten kotihoidon tuesta, jolla korvataan nykyinen vuodelta 1985 oleva laki. Lakiehdotuksen tarkoituksena on parantaa asiakaspalvelua kotihoidon tuen hakemisessa ja maksatuksessa sekä järkipäristää hallintoa siirtämällä lasten kotihoidon tuen toimeenpanoon liittyvät tehtävät kokonaisuudessaan kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Lisäksi voimassa oleviin kotihoidon tukea koskeviin säännöksiin tehtäisiin joitakin lähinnä teknisluonteisia tarkistuksia.

Samanaikaisesti tämän hallituksen esityksen

kanssa annetaan hallituksen esitys lapsilisälaiksi, jolla myös tämän etuuden toimeenpano siirrettäisiin kokonaisuudessaan kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Uudistukset ovat osa laajempaa tehtävien siirtoa kansaneläkelaitokselle. Vuonna 1994 on tarkoitus siirtää kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi äitiysavustus, elätustuki, sotilasavustus, opintotuki ja yleinen asumistuki. Lisäksi vuosina 1992 ja 1993 kokeillaan toimeentulotuen osittaista siirtoa kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1.1. Laki lasten kotihoidon tuesta	7
1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset ..	3	1.2. Laki lasten päivähoitosta	13
1.1. Nykyinen tilanne	3	2. Voimaantulo	13
1.2. Ehdotetut muutokset	4	LAKITEKSTIT	14
2. Asian valmistelu	5	1. Laki lasten kotihoidon tuesta	14
3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	5	2. Laki lasten päivähoitosta	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7	Rinnakkaisteksti	20
1. Lakiehdotusten perustelut	7	Laki lasten päivähoitosta	20

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Nykyinen tilanne

Lasten kotihoidon tuesta annettu laki (24/85) tuli sen voimaanpanosta annetun lain (25/85) mukaisesti asteittain voimaan siten, että vuoden 1990 alusta kaikkien alle kolmivuotiaiden lasten vanhemmat ovat lain edellyttämällä tavalla voineet vanhempainrahakauden päätyttyä saada lapsen hoidon järjestämiseksi valintansa mukaan lasten kotihoidon tukea tai kunnallisen päivähoitopaikan.

Vuoden 1993 alusta voimaan tulevalla lasten kotihoidon tuesta annetun lain muutoksella (631/91) lasten kotihoidon tukea ja kunnallista päivähoitopaikkaa koskeva valintaoikeus on edelleen laajennettu koskemaan myös kolmivuotiaiden lasten vanhempia.

Osittaista kotihoidon tukea koskevat säännökset lisättiin lakiin vuoden 1989 maaliskuun alusta voimaan tullella lailla (4/89), joka oli voimassa saman vuoden loppuun. Tukea koskevien säännösten voimassaoloa on sen jälkeen kuitenkin vuosittain jatkettu olemaan voimassa vuoden kerrallaan, viimeksi vuoden 1992 loppuun. Tukea koskevien säännösten voimassaolon jatkamisesta vuonna 1993 päätetään sanottua vuotta koskevaa tulo- ja menoarviota vahvistettaessa.

Lasten kotihoidon tukea on maksettu vuosina 1985—1991 keskimäärin vuoden aikana seuraavasti (vuosittaiset keskimäärät):

vuosi	perusosa	sisaruskorotus	lisäosa	osittainen kotihoidon tuki
1985	15 780	3 248	2 034	—
1986	32 547	5 654	3 977	—
1987	43 520	28 234	16 608	—
1988	50 542	33 109	24 176	—
1989	59 141	37 493	29 411	1 609
1990	77 371	42 891	37 740	1 860
1991	81 891	44 242	43 193	1 941

Vuonna 1991 maksettiin lakisääteistä lasten kotihoidon tukea 2 110 miljoonaa markkaa.

Nykyisin voimassa olevan lain mukaan lasten kotihoidon tuella tarkoitetaan alle kolmivuotiaan lapsen vanhemmille tai muille huoltajille suoritettavaa taloudellista tukea, johon kuuluu perusosa, sisaruskorotus ja lisäosa.

Perusosaa suoritetaan, jos perheessä on alle kolmivuotias lapsi, jota ei hoideta kunnallisessa päivähoitossa. Perusosan määrä on 1 päivästä tammikuuta 1992 1 951 markkaa kalenterikuukaudessa. Perusosan määrä on sidottu työntekijän eläkelain (395/61) soveltamista varten vahvistettuun indeksiin (TEL-indeksiin).

Sisaruskorotuksen suorittamisen edellytyksenä on, että perheessä on perusosaan oikeuttavan lapsen lisäksi muita alle seitsemänvuotiaita lapsia. Sisaruskorotuksen määrä on kutakin siihen oikeuttavaa lasta kohti 20 prosenttia perusosan määrästä.

Lisäosaa suoritetaan, jos perusosaan oikeuttavaa lasta hoitaa pääasiassa hänen omassa kodissaan jompikumpi hänen vanhemmistaan tai hänen muu huoltajansa. Lisäksi edellytetään, etteivät perheen tulot kuukaudessa ylitä lisäosaan oikeuttavaa rajaa. Lisäosa on täysimääräisenä 80 prosenttia perusosan määrästä. Vuonna 1992 täysimääräinen lisäosa maksetaan perheelle, jonka veronalaiset tulot ovat enintään 4 535 markkaa kalenterikuukaudessa. Mikäli perheen veronalaiset tulot ovat tätä suuremmat, vähennetään täysimääräistä lisäosaa 15 prosentilla siitä määrästä, jolla tulot ylittävät mainitun tulorajan. Lisäosalla on tarkoitus erityisesti tukea lasten hoitamista kotona. Lähes kaikki kotona lastaan hoitavat saavatkin lisäosaa, osa kuitenkin markkamäärältään melko pientä. Keskimääräinen lisäosa vuonna 1991 oli noin 1 030 markkaa.

Osittaisella kotihoidon tuella tarkoitetaan sellaiselle alle kolmivuotiaan lapsen vanhemmalle tai muulle huoltajalle suoritettavaa taloudellista tukea, jonka keskimääräinen viikoittainen työaika on lapsen hoidon vuoksi enintään 30 tuntia. Tuen määrä on 25 prosenttia lasten kotihoidon tuen perusosan määrästä.

Kotihoidon tuki on tuen saajan veronalaista tuloa.

Kotihoidon tukea haetaan sen kunnan sosiaalilautakunnalta, joka sosiaalihuoltolain (710/82) 3 luvun mukaan on velvollinen järjestämään hakijalle sosiaalipalveluja. Tuen maksaa sosiaalilautakunnan tekemän päätöksen mukaisesti kansaneläkelaitoksen paikallistointi. Kunnan on kunkin kuukauden 20 päivään mennessä ilmoitettava kansaneläkelaitokselle sen määräämällä tavalla sinä kuukautena kotihoidon tukea saavat henkilöt ja heille maksettavien tukien määrät. Käytännössä il-

moitus tehdään kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle.

Tuen maksatus tapahtuu kerran kuukaudessa viimeistään kuukauden viimeisenä arkipäivänä jälkikäteen niin, että ensimmäinen maksu suoritetaan perheelle viimeistään tuen hakemista seuraavan täyden kalenterikuukauden viimeisenä arkipäivänä.

Koska kotihoidon tuki on veronalaista tuloa, suorittaa kansaneläkelaitoksen paikallistoimisto tuesta ennakonpidätyksen. Sisällöltään menettely vastaa äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan ennakonpidätystä.

Viime vuosina on syntynyt noin 65 000 lasta vuodessa. Lähes kaikkien lasten osalta tehdään vanhempainrahakauden jälkeen päätös joko lasten kotihoidon tuen tai kunnallisen päivähoitopaikan myöntämisestä perheen valinnan mukaan. Perheiden on myös mahdollista siirtyä lasten kotihoidon tuen piiristä kunnalliseen päivähoitoon ja päinvastoin, jolloin saman perheen kohdalla saatetaan tehdä useita päätöksiä.

Kotihoidon tuen rahoittaa kunta. Kunta saa rahoittamaansa toimintaan valtionosuuden sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) mukaisesti.

Kunnan on kunkin kuukauden 20 päivään mennessä suoritettava kansaneläkelaitokselle sinä kuukautena maksettavien kotihoidon tukien yhteismäärä. Käytännössä maksu suoritetaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimiston tilille. Kansaneläkelaitoksella ei sitä koskevan lainsäädännön mukaan ole mahdollista maksaa etuuksia niiden saajille, ellei maksutoimeksiantoja vastaavia varoja ole näin siirretty laitoksen käytettäväksi.

Lisäksi kunnan tulee suorittaa kansaneläkelaitokselle kotihoidon tuen maksamisesta aiheutuvat hallintokulut. Myös kotihoidon tuen maksamisesta koituvat hallintokulut ovat kunnalle valtionosuuteen oikeuttavia menoja.

Lasten kotihoidon tuesta annettuun lakiin perustuvan valtakunnallisen kotihoidon tuen lisäksi monilla kunnilla on omia kuntakohtaisia kotihoidontukijärjestelmiä, niin sanottuja kuntalisiä. Näitä kuntia oli vuonna 1991 56. Kansaneläkelaitos hoitaa noin 40 kunnan kansa tekemiensä erillisten sopimusten pohjalta myös näiden tukien maksatuksia. Useat kunnat ovat luopuneet kuntalisistä. Vuoden 1992 alussa kuntalisiä oli enää käytössä 42 kunnassa. Kuntalisiä maksettiin vuonna 1991 yhteensä

noin 600 miljoonaa markkaa. Vuodelle 1992 kunnat ovat varanneet määrärahaa kuntalisiin 452 miljoonaa markkaa.

1.2. Ehdotetut muutokset

Ehdotettu lasten kotihoidon tuen siirtäminen kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi on osa laajempaa uudistusta. Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan hallituksen esitys myös lapsilisän siirtämisestä kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi vuoden 1993 alusta. Lisäksi sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asettaman tehtävien siirtotoimikunnan toimeksiannon mukaan vuoden 1994 alusta kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi on tarkoitus siirtää äitiysavustus, elatus-tuki, sotilasavustus, asumistuki ja opintotuki. Lisäksi toimikunnan tehtävänä on järjestää kokeilu siitä, miltä osin toimeentulotuen maksatus olisi mahdollisesti siirrettävissä kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi. Kokeilu järjestetään vuonna 1992 ja 1993.

Uudistushanke perustuu pääministeri Esko Ahon hallitusohjelmaan 26 päivänä huhtikuuta 1991, jossa on todettu, että perustoimeentulojärjestelmiä yksinkertaistetaan ja selvitetään etuuksien maksatuksen siirtäminen niin sanottu yhden luukun periaatteella kansaneläkelaitokselle. Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen yleisperusteluissa on hallitusohjelmaa täsmällisemmin todettu, että ”sosiaaliturvahallinnon yksinkertaistamiseksi, palvelujen saatavuuden parantamiseksi ja kansalaisten oikeusturvan varmistamiseksi lasten kotihoidon tuen, lapsilisien, äitiysavustusten, opintotuen, asumistuen, sotilasavustuksen, elatustuen ja soveltuvin osin toimeentulotuen maksatus ja toimeenpano valmistellaan siirrettäväksi kansaneläkelaitokselle”.

Uudistuksen tarkoituksena on toteuttaa niin sanottua yhden luukun periaatetta siten, että kansalainen voisi saada eri sosiaalietuudet mahdollisimman harvoilla asioimisilla eri viranomaisten toimipisteissä. Asiakasta olisi voitava palvella entistä paremmin muun muassa niin, ettei hänen tarvitse antaa samoja itseään koskevia tietoja useille eri viranomaisille ja että toisaalta yksi viranomainen voi käyttää kerran annettuja tietoja usean etuuden myöntämiseen. Lasten kotihoidon tuen saaminen ei yleensä edellytä kuin yhden käynnin tuen myöntävän ja maksavan viranomaisen toimipisteissä. Usein selvittää pelkällä hakemuksen lähettämällä.

Asiakkaan kannalta palvelu toimii parhaalla tavalla, kun etuuden hakeminen on mahdollisimman yksinkertaista ja toisaalta maksatusjärjestelmä on toimintavarma siten, että asiakas saa etuutensa tiettyinä päivinä ilman epävarmuustekijöitä tililleen.

Kokonaisuudessaan toteutettuna uudistus merkitsi muun muassa perhepoliittisten etuuksien hakemismenettelyn yksinkertaistamista kansalaisen kannalta. Asioidessaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistossa äitiysraha-hakemuksen vuoksi asiakas voisi samalla käyntikerralla hoitaa sekä äitiysavustus- että lapsilisähakemuksen sekä lisäksi saada tietoa lasten kotihoidon tuesta ja sen hakemisesta.

Hallinnon kannalta kansaneläkelaitokseen keskitetty tieto- ja maksatusjärjestelmä voisi toimia huomattavasti tehokkaammin ja yksinkertaisemmin kuin nykyinen kaksijakoinen järjestelmä, joka on sekä asiakkaan että hallinnon kannalta huonosti toimiva. Lisäksi useisiin etuuksiin liittyvien toimeenpanotehtävien koostuminen samalla taholla hoidettavaksi olisi käytännössä omiaan johtamaan siihen, että eri etuuksien myöntämisperusteisiin ja toimeenpanoon liittyvät erityisesti menettelyä koskevat määrittelyt ja käsitteet asteittain yhdenmukaistuisivat. Käsitteitä ja määrittelyjä on tarkoitus mahdollisimman pitkälle yhdenmukaistaa jo etuuksien siirtoon liittyvän lainsäädännön uusimisen yhteydessä.

Lasten kotihoidon tukijärjestelmää on sekä hallinnon että asiakkaan kannalta mutkistanut myös se, että enimmillään noin 60 kuntaa on maksanut lakisääteisen kotihoidon tuen lisäksi itse rahoittamiaan kuntalisia. Kansaneläkelaitos on huolehtinut myös kuntalisten maksatuksesta noin 2/3 kuntalisää maksavien kuntien kanssa tekemiensä erillisten sopimusten perusteella.

Esityksessä ehdotetaan kuntalisten liittämistä lakisääteisen tuen yhteyteen siten, että myös ne tulisivat käytännössä kokonaisuudessaan kansaneläkelaitoksen hoidettaviksi. Tämä merkitsi yhden luokun periaatteen toteutumista sekä hallinnon että kansalaisen kannalta.

Harkinnanvaraisten kuntalisten toimeenpanoon liittyvien tehtävien kytkeminen lakisääteisen kotihoidon tukijärjestelmän yhteyteen edellyttää kuntalisten myöntämisperusteiden säännöstmistä siten, että ne olisivat nykyistä yhdenmukaisemmat jottei kansaneläkelaitokselle koidu kohtuuttomia vaikeuksia niiden toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä. Kuntalisää koske-

vien säännösten on tarkoitettu olevan väljät siten, että kunnalliselle päätöksenteolle jää liikkumavaraa lisätuen markkamäärän ja kohdentamisen osalta.

Lisätukea voitaisiin ehdotuksen mukaan maksaa vain nykyisen lakisääteisen tuen piirissä oleville.

Harkinnanvaraiset kuntalisät on esityksellä tarkoitettu otettavaksi osaksi lakisääteistä järjestelmää vain toimeenpanon osalta. Rahoituksen osalta ne jäävät edelleen valtionosuuden ulkopuolelle eikä niitä oteta myöskään huomioon kuntien ja valtion välisessä kustannustenjaon tarkastelussa.

Kun kunta nykyisten säännösten mukaan on maksatusta lukuun ottamatta hoitanut kotihoidon tuen toimeenpanoon liittyvät tehtävät, on ollut perusteltua, että kunnan suorittamaan tukeen on sovellettu sosiaalihuoltolakia. Toimeenpanon siirtyessä kokonaan kansaneläkelaitokselle on asian luonteesta johtuen tarkoituksenmukaista siirtää noudattamaan eräitä sosiaalivakuutuslainsäädännössä vakiintuneita säännöksiä. Tämä edellyttää muun muassa eräiden hallintoa koskevien säännösten sisällyttämistä lasten kotihoidon tuesta annettavaan lakiin. Tässä tarkoitettujen säännösten estämättä kuntien välistä korvausvelvollisuutta koskevien riita-asoiden yleisenä oikeuspaikkana säilyisi kuitenkin edelleen lääninoikeus.

2. Asian valmistelu

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 15 päivänä tammikuuta 1992 toimikunnan, jonka tehtävänä on valmistella mainittujen etuuksien siirtämistä kansaneläkelaitokselle. Toimikunnassa ovat sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi edustettuna valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, opetusministeriö, sosiaali- ja terveyshallitus, kansaneläkelaitos sekä kuntien keskusjärjestöt.

Hallituksen esityksestä on käyty järjestelyasiakirjan edellyttämät neuvottelut.

Hallituksen esitys perustuu toimikunnan ehdotukseen.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Tehtäviensiirtotoimikunnan tekemän kaikkiin kuntiin suuntautuneen kyselyn tulosten

mukaisesti lasten kotihoidon tuen koko täytäntönpänon siirtäminen kansaneläkelaitokselle vapauttaisi kunnissa noin 150 henkilön työpanoksen. Kansaneläkelaitoksessa nykyinen tuen maksatustehtävä vie noin 80—90 henkilötyövuotta. Tämän lisäksi uudistus edellyttää etenkin siirtymävaiheessa automaattista tietojenkäsittelyä koskevaa ja muuta suunnittelutyötä paikallistojen lisäksi keskus- ja aluehallinnossa. Tällainen suunnittelutyö ei sisälly tässä esitettyihin henkilöstötarvearvioihin eikä myöskään tekninen ylläpitotyö. Hakemusten käsittelyn ja tuen myöntämisen on arvioitu lisäävän työvoimatarpeen kansaneläkelaitoksessa runsaaseen sataan henkilötyövuoteen, jos järjestelmä ja sen tekninen toteutus olisi nykyisen kaltainen. Sosiaalishallinnon ja kansaneläkelaitoksen työvoimatarvetta kuvaavat luvut poikkeavat toisistaan muun muassa siksi, että monilla kunnilla ei ole ollut käytettävissään tarvittavaa tietotekniikkaa. Koko täytäntönpänon siirryttyä kansaneläkelaitokselle tuen myöntämiseksi tarvittavat tiedot kerättäisiin jo äitiysrahaa myönnettäessä. Täytäntönpänoa varten luotaisiin nykyistä maksatusjärjestelmää huomattavasti kehittyneempi valtakunnallinen automaattisen tietojenkäsittelyn sovellutus. Kansaneläkelaitoksen laajan palveluverkon ja kehittyneiden automaattista tietojenkäsittelyä koskevien järjestelmien vuoksi muutoksen ei tällöin arvioida johtavan henkilökunnan pysyvään lisäykseen, vaan tarve tyydytettäisiin laitoksen sisäisillä henkilöstöjärjestelyillä.

Kuntien ja valtion rahoitusosuuksiin ei ehdoteta muutosta.

Koska lasten kotihoidon tukeen liittyvien tehtävien siirtyminen pois kunnilta vapauttaisi noin 150 henkilön työpanoksen eikä kansaneläkelaitoksessa samanaikaisesti tapahtuvien rationalisointitoimenpiteiden vuoksi sen oman arvion mukaan tarvittaisi vakinaisesti uutta työvoimaa tämän tehtävän hoitamiseen, voidaan uudistuksen arvioida merkitsevän säästöä

työvoimakustannuksissa noin 28,5 miljoonaa markkaa.

Nykyjärjestelmän mukaisesti kunnat ovat lisäksi maksaneet kansaneläkelaitokselle vuotuisen korvauksen lasten kotihoidon tuen maksatuksen eläkelaitokselle aiheuttamista toimitamenoista. Sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut kansaneläkelaitoksen esityksestä ja kuntien keskusjärjestöjä kuultuaan kalenterivuositain näiden toimintamenojen perusteet. Perusteita vahvistettaessa on korvausta vähentävänä tekijänä otettu huomioon se korkoetu, minkä kansaneläkelaitos on saanut lasten kotihoidon tuen rahoitukseen liittyvän ennakkomaksumenettelyn johdosta. Lasten kotihoidon tuen maksatuksen kansaneläkelaitokselle vuonna 1991 aiheuttamien toimintamenojen on arvioitu olevan noin 25 miljoonaa markkaa. Laskennallisen korkoedun huomioon ottamisen jälkeen kunnilta peritään korvauksena 15,6 miljoonaa markkaa.

Esityksessä edellä kerrotusta toimintamenojen korvausmenettelystä on luovuttu. Lain täytäntönpänon aiheuttamat toimintamenot ehdotetaan luettavaksi kansaneläkelaitoksen toimintamenoihin. Menettelyä voidaan pitää tarkoituksenmukaisena, koska kansaneläkelaitos jatkossa hoitaisi kaiken esityksen edellyttämän toimeenpanotyön. Tämä on myös hallinnollisesti yksinkertaista.

Koska kuntien lakisääteiset tehtävät supistuvat uudistuksen myötä, vähennetään kuntien valtionosuutta henkilöstömenojen osalta 14 miljoonalla markalla ja hallintokulujen osalta 7,5 miljoonalla markalla.

Myös kuntalisien saattaminen saman kansaneläkelaitoksen hoitaman järjestelmän piiriin vähentäisi järjestelmän kunnille aiheuttamia hallintokustannuksia. Pelkästään nykyisten kuntalisien hoitoon ovat kunnat arvion mukaan käyttäneet noin 13 henkilön vuosityöpanoksen. Tämän perusteella vähennetään kuntien valtionosuutta 2,5 miljoonalla markalla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki lasten kotihoidon tuesta

Yleistä. Ehdotuksen mukaan uusi laki lasten kotihoidon tuesta muodostaisi yhtenäisen säännösten, joka sisältäisi sekä kotihoidon tukea koskevat aineelliset säännökset että tuen toimeenpanossa noudatettavat menettelysäännökset.

Lukuun ottamatta toimeenpanon siirtämistä kokonaisuudessaan kansaneläkelaitokselle, nykyisin voimassa oleviin kotihoidon tukea koskeviin säännöksiin tehtäväksi ehdotettuja lähinnä teknisluonteisia tarkistuksia sekä niin sanottujen kuntalisten saattamista lain piiriin uuden lain säännökset vastaisivat olemassa olevia säännöksiä.

1 §. *Hoitomuodon valinta.* Pykälän 1 momentti on asiallisesti samansisältöinen olemassa olevan lain 1 §:n 1 momentin kanssa. Säännöstä ehdotetaan kuitenkin täsmennettäväksi siten, että korostetaan lasten kotihoidon tuen luonnetta kunnalliselle päivähoitopaikalle vaihtoehtoisena lapsen muulla tavalla tapahtuvia hoitojärjestelyjä tukevana sosiaalipalvelujärjestelmän osana. Muutos on tekninen ja edellyttää vastaavanlaisen täsmennyksen tekemistä lasten päivähoidosta annetun lain (36/73) 11 a §:n 2 momenttiin.

2 §. *Lasten kotihoidon tuki.* Pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 2 §:ää. Yhdenmukaisesti 1 §:n kanssa säännöksessä ehdotetaan korostettavaksi tuen luonnetta lapsen hoidon järjestämistä varten suoritettavana taloudellisena tukena.

3 §. *Toimeenpano.* Kansaneläkelaitos hoitaisi ehdotetun lain mukaiset tehtävät. Eräissä lähinnä teknisluonteisissa kuten hakemusten käsittelyä ja etuuksien maksamista koskevilla kysymyksissä sovellettaisiin sairausvakuutuslaissa (364/63) äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa annettuja säännöksiä. Sosiaalihuoltolain soveltaminen lasten kotihoidon tukeen ei asian luonteesta johtuen enää tulisi kysymykseen.

4 §. *Rahoitus.* Ehdotuksen mukaan kunta korvaisi kansaneläkelaitokselle tuen maksamisesta aiheutuvat kustannukset edelleen kokonaisuudessaan.

Kunta vastaisi maksettavien tukien kustannuksista pääsääntöisesti nykyisen käytännön mukaisesti sillä perusteella, kenelle kunta sosi-

aalihuoltolain (710/82) 13—15 §:n ja sosiaalihuoltoasetuksen (607/83) 4 §:n mukaan on velvollinen järjestämään sosiaalipalveluja. Kotihoidon tuesta annetun lain 3 §:ään nykyisin sisältyvän viittaussäännöksen sijasta nämä periaatteet on selvyiden vuoksi mainittu yksityiskohtaisesti tämän pykälän 2 momentissa. Tämän sääntelyn tarkoituksena ei ole muuttaa nykyistä kunnan järjestämisvastuuta koskevaa tulkintalinjaa. Nykyistä käytäntöä ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi siten, että se kunta, jossa tuen saaja asuu tai säännöksessä mainittu perustein oleskelee kuukauden 1 päivänä, vastaisi kyseessä olevan kuukauden erästä. Täsmennyksen pyrkimyksenä on hallinnollisesti yksinkertaistaa tilanteita, joissa tuen saajan muutto kunnasta toiseen tapahtuu kesken kuukauden, jolloin maksuerän jakaminen asumispäivien suhteessa kahden tai useammankin kunnan kesken on työlästä eikä aina ole vielä selvitetävissäkään silloin, kun kunnalta ehdotuksen 5 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla kuukauden 15 päivään mennessä ennakkoa pyydetään. Samoin perustein määräytyisi myös oikeus ehdotuksen 17 §:n nojalla kuntakohtaisesti korotettuna maksettavaan lasten kotihoidon tukeen sen mukaisesti, missä kunnassa henkilö asuu tai oleskelee kuukauden 1 päivänä. Kuntien välistä korvausvelvollisuutta koskevat riidat ratkaisisi ehdotuksen 25 §:n nojalla edelleen lääninoikeus.

Pykälän 3 momentin mukaan kustannusten korvauksesta vähennettäisiin kunnan aikaisemmin 5 §:n nojalla maksamien ennakoiden ja tuen maksupäivänä tosiasiaa maksetun tuen erotus sekä 18 §:n nojalla takaisinperitty tuki.

5 §. *Ennakoiden maksaminen.* Kansaneläkelaitos ei voi käyttää tuen maksamiseen kansaneläke- tai sairausvakuutusrahastoissaan olevia varoja. Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden turvaamiseksi pykälässä ehdotetaan nykyistä käytäntöä vastaavasti säädettäväksi, että kunnan tulee suorittaa laitokselle ennakkoa. Ennakon suorittamista varten kansaneläkelaitoksen on pykälän 1 momentin mukaan viimeistään kunkin kuukauden 15 päivänä ilmoitettava kunnalle sinä kuukautena kotihoidon tukea saavien henkilöiden tukien yhteismäärä. Pykälän 2 momentin mukaan kyseisen rahamäärä on tämän ilmoituksen perusteella suoritettava kansaneläkelaitokselle sen määräämällä tavalla enakkoon viimeistään saman kuukau-

den 20 päivänä. Kansaneläkelaitoksella ei sitä koskevan lainsäädännön mukaan ole mahdollisuutta suorittaa tukea saajalle, ellei vastaavaa rahamäärää ole tässä tarkoitetulla tavalla sille ennakkoon toimitettu.

6 §. *Toimintamenot.* Voimassa olevan lainsäädännön mukaista yksittäiseen korvausta-pahtumaan perustuvaa toimintamenojen korvausmenettelyä ehdotetaan yksinkertaistettavaksi. Ehdotetussa menettelyssä lain täytännönpäntöä aiheutuvat toimintamenot luetaan kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi. Lain 3 §:n perusteella kansaneläkelaitos hoitaa kai-ken lain edellyttämän toimeenpanotyön. Tä-män vuoksi on tarkoituksenmukaista, että eläkelaitos vastaa tästä työstä aiheutuvista toimin-tamenoista. Menettely on myös hallinnollisesti yksinkertainen.

7 §. *Suhde muihin lakeihin.* Koska laissa tarkoitettuun toimintaan on jatkossakin tämän pykälän 2 momentissa säännellyn poikkeuksin tarkoitus soveltaa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtionosuuslakia, pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi viittaus tä-hän lakiin.

Kuntien harkinnanvaraisesti maksamasta kotihoidon tuesta eli niin sanotuista kuntalisis-tä ei voimassa olevassa lainsäädännössä ole säännöksiä. Kun kuntalisen toimeenpano nyt kytketään lakisääteisen tuen toimeenpanoon, ei niiden rahoitusta ole tarkoitus muuttaa. Tämän selkeyttämiseksi pykälän 2 momentissa ehdote-taan säädettäväksi, ettei suunnittelu- ja valti-onosuuslakia kuitenkaan sovellettaisi 17 §:ssä tarkoitettua korotetusta lasten kotihoidon tu-esta aiheutuviin kustannuksiin.

8 §. *Perusosa.* Perusosaa voi saada, kun perheessä on alle nelivuotias lapsi ja lapsen vanhempi tai muu huoltaja on valinnut kun-nallisen päivähoitopaikan sijasta tämän lain mukaisen tuen. Tämä vastaa olemassa olevaa lainsäädäntöä. Pykälän 1 momentissa ehdote-taan lisäksi säädettäväksi, ettei perusosaa mak-settaisi myöskään erityisäitiysrahan maksa-misajalta. Erityisäitiysrahaa koskevat säännök-set lisättiin sairausvakuutuslakiin vuoden 1991 heinäkuun alusta voimaan tulleella lailla (1192/90). Erityisäitiysrahaa suoritetaan lain 23 g §:n mukaisesti sikiön kehitykselle tai ras-kaudelle aiheutuvan vaaran johdosta enintään lain 23 §:n 1 momentissa tarkoitettuun äitiys-rahaoikeuden alkamiseen saakka. Edellytykse-nä etuuden maksamiselle on, että raskaana olevan vakuutetun työhön tai työpaikan olo-

suhteisiin liittyvän kemiallisen aineen, säteilyn tai tarttuvan taudin arvioidaan aiheuttavan vaaraa sikiön kehitykselle tai raskaudelle eikä vakuutetulle voida järjestää muuta työtä. Edel-lytyksenä on myös, ettei vakuutettu ole muus-sakaan työssä eikä lain 15 §:n 2 momentissa tarkoitettussa omassa työssä.

Pykälän 2 momentin mukaan perusosan määrä vastaisi nykyistä perusosan markkamää-rää.

Perusosan määrä ehdotetaan pykälän 3 mo-mentissa edelleen sidottavaksi TEL-indeksiin. Tarkistus tapahtuisi kalenterivuositain. Kuten ehdotuksen 28 §:n 1 momentissa on todettu, vastaa 2 momentissa tarkoitettu perusosan markkamäärä työntekijäin eläkelain 9 §:n mu-kaan vuodelle 1992 vahvistettua palkkaindek-silukua. Lain on tarkoitus tulla voimaan vuo-den 1993 alusta. Tämän vuoksi tehdään ensim-mäinen tarkistus lain voimaantulovuoden alus-ta lukien koskemaan sanottua vuotta.

9 §. *Sisaruskorotus.* Pykälä on asiallisesti samansisältöinen voimassa olevan lain sisarus-korotusta koskevan 6 §:n kanssa. Säännöksessä nykyisin lueteltuihin sairausvakuutuslain mu-kaisiin etuuksiin on kuitenkin lisätty erityisäi-tiysraha. Sairausvakuutuslain 23 §:n 4 momen-tin mukaan ottolapsen hoidon johdosta suori-tetaan vanhempainrahaa. Epäselvyyksien vält-tämiseksi tämän pykälän 2 momenttiin ehdo-tetaan lisäksi tehtäväksi täsmennys, jonka mu-kaan, jos sisaruskorotusta saava perhe alkaa saada äitiys- tai vanhempainrahaa, sisarusko-rotusta maksetaan tämän estämättä edelleen. Täsmennys ei muuta nykyistä käytäntöä.

Pykälän 3 momentin mukaan sisaruskorotus olisi, kuten nykyisin, 20 prosenttia perusosasta kutakin korotukseen oikeuttavaa lasta kohti.

10 §. *Lisäosa.* Pykälä on asiallisesti samansi-sältöinen voimassa olevan lain lisäosaa koske- van 7 §:n 1 momentin kanssa. Pykälässä lue- leltuun etuuksiin on lisäksi yhdenmukaisesti perusosan ja sisaruskorotuksen kanssa lisätty erityisäitiysraha. Edelleen pykälään on tehty vastaava täsmennys kuin edellä 9 §:ään koskien ottolapsen hoidon johdosta suoritettavaa van- hempainrahaa. Täsmennykset eivät aiheuta muutosta nykyiseen käytäntöön.

11 §. *Lisäosan määrä.* Pykälän 1 momentin mukaan lisäosan täysi määrä olisi, kuten ny- kyisin 80 prosenttia perusosasta.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettu tuloraja vastaa voimassa olevan lain tulorajaa. Tuloraja ehdotetaan pykälän 3 momentissa edelleen

sidottavaksi TEL-indeksiin. Yhdenmukaisesti perusosan kanssa tehtäisiin ensimmäinen tarkistus siten koskemaan vuotta 1993.

Pykälän 4 momenttiin ehdotetaan sisällytettäväksi nykyisen lain 7 §:n 4 momenttia vastaava säännös, jonka mukaan veronalaisilla tuloilla lasten kotihoidon tuesta annettua lakia sovellettaessa tarkoitetaan tulo- ja varallisuusverolaissa (1240/88) veronalaisiksi säädettyjä tuloja.

Pykälässä ehdotetaan lisäksi epäselvyyksien välttämiseksi todeettavaksi, että lisäosa määrätään nykyistä käytäntöä vastaavasti sen maksamisajankohdan tilannetta vastaavasti. Momentin mukaan lisäosaa määrättäessä tulona ei kuitenkaan huomioitaisi lasten kotihoidon tukea, johon kuuluvan lisäosan määräämisestä on kysymys. Lisäksi, jos lisäosaa maksetaan sairausvakuutuslain mukaisen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden aikana, otetaan tästä etuudesta tulona vastaavasti huomioon vain se osa, joka ylittää kotihoidon tuen perusosan sekä perheelle mahdollisesti suoritettavien sisaruskorotusten laskennallisen yhteismäärän. Nykyisin vastaava lisäosaa määrättäessä tuloina huomioimattomia etuuksia koskeva säännös sisältyy lasten kotihoidon tuesta annetun asetuksen 5 §:ään. Mainittua säännöstä on täydennetty ainoastaan erityisäitiysrahaa koskevalla maininnalla.

Voimassa olevan lain 9 §:n 2 momentin mukaan lisäosa myönnetään enintään vuodeksi kerrallaan. Lisäosaa on kuitenkin tarkistettava vuoden aikana perheen tulojen olennaisesti muututtua tai lisäosan määrän osoittauduttua olennaisesti virheelliseksi. Lisäosan myöntämisestä enintään vuodeksi kerrallaan ehdotetaan hallinnollisesti epätarkoituksenmukaisena luovuttavaksi. Lisäosan tarkistamisesta tulojen olennaisen muutoksen johdosta lakiin on kuitenkin edelleen katsottu tarpeelliseksi ottaa oma säännöksensä. Tarkistamisedellytykset säilyisivät ennallaan muutoin paitsi, että kansaneläkelaitokselle annettaisiin oikeus määrätä, mitä olennaisella muutoksella lakia sovellettaessa tarkoitetaan. Tämä merkitsisi sitä, että tulojen noustua vähintään tietyn määrän, lisäosan määrä olisi tarkistettava. Myös tuen saajalla on ilmoitusvelvollisuus tällaisesta muutoksesta. Esimerkiksi työttömyysturvalain (602/84) mukaista peruspäivärahaa tarkistettaessa olennainen muutos on kysymyksessä, jos kokonaistulot ovat nousseet vähintään 10 prosenttia niistä, joiden perusteella etuus on vii-

meksi laskettu. Samantyyppinen menettely voisi tulla noudatettavaksi myös lisäosaa tarkistettaessa. Tulojen pienentyessä lisäosan määrä tarkistettaisiin nykyiseen tapaan.

12 §. *Hakeminen. Myöntäminen.* Lasten kotihoidon tuesta annetun asetuksen 3 §:n mukaan tukea haetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman kaavan mukaisella lomakkeella. Lähtökohtana nyt ehdotetun pykälän 1 momentissa on, että tuen hakeminen voisi tapahtua mahdollisimman joustavasti. Erityisen kirjallista hakemusta koskevan vaatimuksen säilyttämistä ei tällöin ole pidetty tarpeellisena, vaan hakeminen voisi hallintomenettelylain (598/82) periaatteet huomioon ottaen tapahtua myös muulla kansaneläkelaitoksen määräämällä tavalla. Suurin osa kotihoidon tukea hakevista on ennen tuen maksamista sairausvakuutuslain mukaisen äitiys- ja vanhempainrahajärjestelmän piirissä. Jo näitä etuuksia haettaessa on siten mahdollista saada myös kotihoidon tukeen tarvittavia tietoja.

Pykälässä ei myöskään ehdoteta säädettäväksi siitä, mistä kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta kotihoidon tukea haetaan. Mihin tahansa paikallistoimistoon jätetty hakemus toimitetaan hallintomenettelylain periaatteet huomioon ottaen toimivaltaiseen paikallistoimistoon käsiteltäväksi. Toimisto määräytyisi samoin kuin sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa haettaessa. Ehdotus poikkeaisi nykyisestä menettelystä eräissä tapauksissa, sillä käytännössä sääntely merkitsee, että tukea haettaisiin muusta toimistosta kuin paikallistoimistosta siinä vakuutuspiirissä, johon hakijan oleskelukunta kuuluu. Kuitenkin ehdotettu hakupaikka olisi aina sama kuin se paikallistoimisto, josta sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa haetaan.

Tuen takautuvaa maksamista koskevaa voimassa olevan lain 9 §:n 3 momentissa säänneltä kuuden kuukauden enimmäisaikaa ehdotetaan pykälän 2 momentissa muutettavaksi siten, että tukea voitaisiin erityisestä syystä maksaa sanottua aikarajaa pitemmältäkin ajalta aina oikeuden syntymisestä lukien. Erityisenä syynä pidettäisiin tällöin lähinnä tilanteita, joissa tuki on jäänyt hakematta viranomaisen antamien virheellisten tai harhaanjohtavien tietojen johdosta. Käytännössä suurin osa tarvittavista tiedoista voidaan kerätä sekä tarvittavaa informaatiota jakaa jo sairausvakuutuslain mukaisen äitiys-, isyys- ja vanhempainraha-

asiain käsittelyn yhteydessä. Ehdotetulla tavalla muutettuna säännös vastaa sosiaalivaikutuslainsäädännössä yleisesti säädettyjä periaatteita.

Pykälän 3 momentin mukaan kotihoidon tukea ei myönnettäisi kuukautta lyhyemmältä ajalta. Nykyisin vastaava säännös sisältyy lain 9 §:n 1 momenttiin.

13 §. *Tuen saaja.* Voimassa olevan lain 8 §:n 1 momenttiin sisältyvä tuen saajaa koskeva säännös ehdotetaan otettavaksi uuden lain 13 §:ään. Säännöstä ehdotetaan kuitenkin aikaisempaan verrattuna muutettavaksi siten, että jos tukeen kuuluu lisäosa, tuki maksettaisiin sille vanhemmalle tai muulle huoltajalle, joka lasta tosiasiallisesti kotona hoitaa. Ehdotuksen 10 §:n mukaan lisäosan saamisen edellytyksenä on, että lasta hoidetaan hänen omassa kodissaan. Tarkoituksenmukaista olisi, että lasta kotona hoitava myös olisi tuen saaja. Muutos selventäisi myös tuen nostamisessa esiintyneitä ongelmia erityisesti kyseen ollessa lisäosan ja työttömyysturvalain (602/84) mukaisten etuuk-sien yhteensovittamisesta.

14 §. *Maksaminen.* Pykälän 1 ja 2 momentti vastaavat olemassa olevan lain 9 §:n 1 ja 4 momentteihin sisältyviä tuen maksamista koskevia säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tuen määrästä tilanteissa, joissa tukea ei makseta koko kalenterikuukaudelta. Nykyisin vastaava säännös sisältyy lain 5 §:n 2 momenttiin.

15 §. *Maksutapa. Tukierän menettäminen.* Nykyisin kotihoidon tuesta annetun asetuksen 2 §:n 1 momenttiin sisältyvä tuen maksatusta koskeva säännös ehdotetaan sisällytettäväksi pykälän 1 momenttiin. Tuen ensimmäistä maksupäivää koskeva säännös ehdotetaan kuitenkin tarpeettomana poistettavaksi. Tuen maksupäivä olisi kunkin kalenterikuukauden viimeinen arkipäivä. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi tuen maksupaikasta. Tuki maksettaisiin hakijan ilmoittamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen jälkikäteen kuukausittain.

Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi poikkeuksellisesta maksamismenettelystä. Tilanteilla, joissa tilille maksaminen ei ole mahdollista, pykälässä tarkoitetaan esimerkiksi pankkilakon aiheuttamaa estettä normaalille maksatukselle. Erityisen syyn vaikutuksen poikkeukselliseen menettelyyn maksatuksessa arvioi kansaneläkelaitos. Erityisenä syynä pidetään esimerkiksi maksatuksessa tapahtunutta

virhettä tai muuta häiriötä. Tuen hakijan tai saajan esittäessä poikkeamista säännönmukaisesta maksamismenettelystä hänen edellytetään esittävän tiettyä maksuerää koskien vaatimuksensa tueksi selvitystä ja tämä sekä paikalliset maksatukseseen vaikuttavat näkökohdat huomioon ottaen ratkaistaan, onko kyseessä sellainen erityinen syy, joka on hyväksyttävissä perusteeksi poiketa säännönmukaisesta maksamismenettelystä.

Voimassa olevan lain 9 §:n 5 momentin mukaan tukierää ei makseta, jos maksettava erä olisi pienempi kuin 50 markkaa. Markkamäärä on koko lain voimassaoloajan ollut saman suuruinen. Pienimmän maksettavan tukierän markkamäärä ehdotetaan pykälän 2 momentissa hintatason muutosta vastaavasti nostettavaksi 100 markkaan.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tukierän menetyksestä tilanteessa, jossa sitä ei ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut nostettavissa. Säännös vastaa sairausvakuutuslaissa muun muassa äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan osalta säädettyä menettelyä.

16 §. *Maksaminen laitos- ja perhehoidon aikana.* Pykälä vastaa asiallisesti voimassa olevan lain 10 §:ää. Pykälään ehdotetun sanonnallisen täsmennyksen tarkoituksena on selkiyttää jatkuvan hoidon käsitettä lain alkuperäistä tarkoitusta vastaavaksi. Täsmennys ei muuta nykyistä käytäntöä.

17 §. *Perusteet lasten kotihoidon tuen maksamiselle korotettuna.* Kunnat ovat maksaneet lakisääteisen lasten kotihoidon tuen lisäksi niin sanottuja kuntalisiä. Kuntalisät on edelleen tarkoitus säilyttää kuntien harkintaan perustuvina ja valtionosuuden ulkopuolella. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi perusteista, joita kuntalisän tulisi noudattaa, jotta se voitaisiin ottaa kansaneläkelaitoksen hoitaman lasten kotihoidon tukijärjestelmän piiriin.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi perusteista, joilla perusosaa, sisaruskorotusta tai lisäosaa voitaisiin harkinnanvaraisesti maksaa 8 §:n 2 momentissa, 9 §:n 3 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa säänneltyjä määriä korkeampana 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun kunnan tekemän päätöksen perusteella. Perusosan korotusperusteena tulisi kysymykseen lapsen ikä. Kunta voisi siten päättää maksaa perusosaa korotettuna esimerkiksi alle kaksivuotiaasta lapsesta. Sisaruskorotuksen korotusperusteena olisi lasten lukumäärä. Sisaruskoro-

tuksen määrä voisi siten olla enemmän kuin 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu 20 prosenttia perusosan määrästä. Sisaruskorotus olisi kuitenkin aina samansuuruinen kutakin korotukseen oikeuttavaa lasta kohti. Lisäosaa määrättäessä täysimääräistä lisäosaa voitaisiin vähentää vähemmän kuin 15 prosentilla siitä määrästä, jolla tulot ylittävät 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua tulorajan. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että jos korotusta ei ole kohdistettu määrättyyn tuen osaan, se katsotaan perusosan korotukseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan kunta voisi kansaneläkelaitoksen kanssa sopia päättää myös muista kuin 1 momentissa tarkoitettua korotuksen määräytymisperusteista. Kysymyksen voisi tulla esimerkiksi sisaruskorotuksen ja lisäosan korotusosuuksien maksamisen lopettaminen äitiys- tai vanhempainrahakauden alkaessa taikka lisäosan korotusosuuden porrastaminen käyttäen muita tulorajoja kuin 11 §:n 2 momentissa mainittu tuloraja. Kansaneläkelaitos voisi myös maksaa ennen tämän lain voimaantuloa myönnetty, kunnan päätökseen perustuvat kuntalisät, joiden määräytyminen poikkeaa 1 momentin korotusperusteista, edellyttäen, että kunta ilmoittaa kansaneläkelaitokselle valmiiksi lasketun korotuksen määrän.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan päätös voitaisiin tehdä määräajaksi tai toistaiseksi. Päätöksestä sekä päätöksen jatkamisesta, lakkaamisesta tai muuttamisesta olisi ilmoitettava kansaneläkelaitokselle viimeistään kaksi kuukautta ennen päätöksen voimaantuloa. Tämä on edellytyksenä sille, että kansaneläkelaitos kokonaisuudessaan pystyy hoitamaan lasten kotihoidon tuen toimeenpanon ja maksatukseen.

18 §. *Takaisinperintä.* Voimassa olevan lain 12 §:n sisältämä takaisinperintää koskeva säännös ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan sosiaalivakuutuslainsäädännössä yleisesti säädettyjä periaatteita. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan takaisinperinnästä luopumisen edellytyksistä säädettäväksi siten, että takaisinperinnästä ei yleisesti voitaisi luopua tarkoituksenmukaisuusperustein. Luopuminen tulisi kysymykseen kohtuusnäkökohtien perusteella, jos tuen aiheettoman maksamisen ei ole katsottava johtuneen saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai törkeästä tuottamuksesta. Lisäksi luopuminen tulisi kysymykseen sillä hallinnollisella tarkoituksenmukaisuusperiaatteella, ettei aivan vähäisiä määriä kannata

ryhtyä perimään takaisin. Lainkohdassa tarkoitettuina kohtuusnäkökohtina tulisivat kysymykseen muun muassa saajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai muut erityiset syyt. Takaisinperintä ehdotetaan rajoitettavaksi enintään viiteen sitä päivää edeltävään vuoteen, jona tuen aiheettoman maksamisen aiheuttanut syy on tullut ilmi. Tämä vastaisi kansaneläkelaitoksen hoitamia etuuksia käsittelevien muutoksenhakuviranomaisten nykyistä käytäntöä. Käytännössä tilanteet, joissa kotihoidon tukea jouduttaisiin perimään takautuvasti yli viideltä vuodelta, ovat erittäin harvinaisia.

Myös pykälän 3 momenttiin sisällytettäväksi ehdotettu kuittaamissäännös vastaa sosiaalivakuutuksessa noudatettuja periaatteita. Asiallisesti säännös vastaa voimassa olevan kotihoidon tuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin kuittaamista koskevaa säännöstä.

Kansaneläkelaitoksen hoitamaa sosiaaliturvaa koskevan lainsäädännön mukaan takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös voidaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio. Pykälään ehdotetun 4 momentin mukaan asiassa ei vastaavasta nykyisestä säännöksestä poiketen tarvitsisi hakea lääninoikeuden päätöstä silloinkaan, kun liikaa tai aiheetta maksettua tukea ei saada perityksi takaisin kuittaamalla eikä sitä muutoinkaan vaadittaessa makseta. Kun ehdotuksen mukaan voimassa olevan lain 4 §:ssä oleva yleinen viittaus sosiaalihuoltolakiin poistetaan ja muun muassa muutoksenhakujärjestelmä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslaissa säädetyin mukaiseksi, päätöksen hakeminen takaisinperintäasiassa lääninoikeudelta ei sovellu luontevasti järjestelmään.

19 §. *Muutoksenhaku.* Oikeusturvan kannalta tärkeästä muutoksenhausta ehdotetaan otettavaksi lakiin oma pykälänsä. Sen mukaisesti myös muutoksenhaussa sovellettaisiin säännöksiä, jotka koskevat sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Muutoksenhakuviranomaiset olisivat siten sosiaalivakuutuslautakunta ja tarkastuslautakunta. Valitusaika kummankin valituselimen osalta on 30 päivää tiedoksisaannista. Valituskirjelmä voitaisiin jättää muutoksenhakuviranomaiselle tai kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon, joka toimittaa sen edelleen valitusviranomaiselle.

Ehdotettu muutoksenhakutie on katsottu tarkoituksenmukaiseksi säätää yhdenmukaisek-

si äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan muutoksenhakutien kanssa. Tehtävien siirtoa kansaneläkelaitokselle koskevan valmistelun jatkuessa hallituksen tarkoituksena on myös muutoksenhakutietä koskevan sääntelyn tarkistaminen tarvittaessa. Sosiaalivakuutuslautakuntaan olisi lisäksi mahdollisuuksien mukaan pyrittävä turvaamaan siirrettävien etuuksien käsittelyssä tarvittava asiantuntemus.

Pykälän 4 momentin mukaan tuen hakijalla ei olisi muutoksenhakuoikeutta siltä osin, kuin kysymys on ehdotuksen 17 §:ssä tarkoitetun kunnan harkintaan perustuvan korotuksen määrätymisperusteista.

Ehdotuksen 3 §:n perusteella sairausvakuutuslain säännöksiä sovellettaisiin myös ilmeisesti lainvastaisen taikka vääriin tai puutteelliseen selvitykseen perustuvan lainvoimaisen päätöksen poistamiseen. Sama koskee asian uudelleen käsittelemistä joko aikaisemman päätöksen poistamisen jälkeen taikka itseoikaisuna tuen saajan tai hakijan eduksi. Tämän vuoksi voimassa olevan kotihoidon tuesta annetun lain 11 §:ään sisältyvä tuen suorittamispäätöksen oikaisemista koskevaa säännöstä vastaavan säännöksen sisällyttämistä lakiin ei enää ole pidetty tarpeellisena.

20 §. *Tietojenantovelvollisuus.* Pykälään ehdotetaan koottavaksi eri tahoihin kohdistuvaa tietojenantovelvollisuutta koskevat säännökset. Pykälän 1 momentti koskee tuen hakijaa ja saajaa. Ilmoitusvelvollisuus koskisi muun muassa lasten ikää, lukumäärää ja hoitotapaa sekä lisäosan määräämistä varten tarvittavia tulotietoja.

Kunnan ilmoitusvelvollisuus koskisi ehdotetun 2 momentin mukaan kunnallista lasten päivähoitoa. Lisäksi kunnan ilmoitusvelvollisuus koskisi lapsen laitospäivä- ja perhehoitoa ja lapsen muuttoa sekä muita mahdollisia tuen maksamiseen ja määrään vaikuttavia seikkoja edellytyksin, että asia on kunnan tiedossa. Nämä ilmoitukset kunnan olisi tehtävä kansaneläkelaitokselle viran puolesta ilman eri pyyntöä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin eräiden muiden tahojen tietojenantovelvollisuudesta. Kotihoidon tuen kohdalla sosiaalihuollon viranomaisen lakisääteinen tiedonsaantioikeus perustuu nykyisin sosiaalihuoltolain 56 §:ään. Sosiaalihuoltolaki ei jatkossa enää sovellettaisi. Tämän vuoksi tarvittavien tahojen tiedonantovelvollisuudesta tulee ottaa lakiin erityinen säännös.

21 §. *Tietojen lähettäminen ja käyttäminen eräissä tapauksissa.* Kuten edellä 5 §:n kohdalla jo todettiin, tulee kansaneläkelaitoksen kunnan ennakon suorittamista varten viimeistään kunkin kuukauden 15 päivänä ilmoittaa kunnalle sinä kuukautena kotihoidon tukea saavien henkilöiden tukien yhteismäärä. Tämän pykälän 1 momentin mukaan tiedot kunakin kuukautena tukea saavista henkilöistä ja heille maksettavien tukien määrästä tulisi lähettää kunnalle tuen maksamisen yhteydessä.

Henkilörekisterilain (471/87) 16 §:n mukaan henkilörekisterissä olevia henkilötietoja saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, joka on määritelty ennen tietojen keräämistä, jolle henkilörekisterilain tai muun lain säännöksestä muuta johdu. Kansaneläkelaitoksen hallussa on eri etuuksien ratkaisemista varten tarvittavia tietoja. Hallinnollisesti olisi tarkoituksenmukaista lisätyön säästämiseksi, että esimerkiksi lisäosaa ratkaistaessa voitaisiin käyttää muun muassa verottajan työttömyysturvan peruspäivärahan ratkaisemista varten antamia tietoja. Tämän vuoksi ja sen varmistamiseksi, että toista etuutta varten saatuja tietoja voidaan käyttää toista hoidettavaa etuutta koskevia asioita ratkaistaessa, asiasta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 2 momentissa.

22 §. *Ulosmittaus- ja siirtokielto.* Muussa sosiaaliturvassa yleisesti sovellettavien periaatteiden mukaisesti pykälään ehdotetaan olemassa olevan ulosmittauskiellon lisäksi lisättäväksi säännös siitä, että kotihoidon tukea ei voida siirtää toiselle.

23 §. *Salassapitovelvollisuus.* Periaatteellisesti tärkeänä asiana salassapitovelvollisuudesta ehdotetaan otettavaksi lakiin erityinen pykälä. Tämä on tarpeen myös siksi, että voimassa olevan lain 4 §:ssä oleva yleinen viittaus sosiaalihuoltolakiin ehdotetaan poistettavaksi pykälän muuttamisen yhteydessä.

24 §. *Salassapitovelvollisuuden rikkominen.* Kyseessä on edelliseen pykälään liittyvä seuraamussäännös.

25 §. *Hallintoriitojen oikeuspaikka.* Sen estämättä, että kotihoidon tuen toimeenpanossa pääsääntöisesti noudatettaisiin sairausvakuutuslaissa säänneltyä menettelyä, on lakiin katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa sisällytettäväksi erityissäännös, jonka mukaan, milloin 4 §:ssä tarkoitettussa tuen rahoitusta koskevassa asiassa esiintyy kuntien välisiä korvausvelvollisuutta koskevia riitoja, joihin joudutaan hakemaan ratkaisua muutoin kuin

valitustietä, toimisi tällaisten riita-asioiden käsittelyn yleisenä oikeuspaikkana edelleen lääninoikeus. Lasten kotihoidon tuki toimii vaihtoehtoisena järjestelynä kunnallisen päivähoidon kanssa lapsen hoidon järjestämiseksi. Kuntien väliset päivähoidon järjestämisvelvollisuutta koskevat riita-asiat käsittelee sosiaalihuoltolain 51 §:n nojalla lääninoikeus. Menettelyn saattamiseksi yhtenäiselle pohjalle ehdotetaan vastaava säännös sisällytettäväksi tämän lain 25 §:ään.

26 §. *Tarkemmat säännökset.* Ehdotettujen muutosten toteutuessa osa nykyisin lasten kotihoidon tuesta annettuun asetukseen (26/85) sisällytävistä säännöksistä tulee tarpeettomiksi. Osasta nykyisin asetustasolla säädettyjä asioita taas on pidetty perustellumpana säätää laintasolla. Koska asetukseen jäävien säännösten lukumäärä tämän jälkeen jäisi erittäin vähäiseksi, on lakia valmisteltaessa katsottu tarkoituksenmukaiseksi ottaa myös ne tarpeellisilta osin ehdotettuun lakiin. Näin ollen nykyistä lasten kotihoidon tuesta annettua asetusta vastaavaa asetusta ei enää uuden lain säätämisen jälkeen ole tarpeen antaa. Lakiin ehdotetaan kuitenkin sisällytettäväksi asetuksenantovaltuutusta koskeva säännös, jotta lain täytäntöönpanon jatkossa mahdollisesti vaatimat tarkemmat säännökset voitaisiin tarvittaessa antaa asetuksella.

27 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentti sisältää voimaantulosäännöksen.

Lain voimaantulon yhteydessä on samanaikaisesti kumottava uuden lainsäädännön johdosta tarpeettomiksi käyneet säännökset. Tämän johdosta pykälän 2 momentissa ehdotetaan kumottaviksi lasten kotihoidon tuesta annettu laki sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain voimaannpanosta annettu laki (25/85) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

28 §. *Eräiden säännösten soveltaminen.* Pykälän 1 momentista ilmenee, että lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu perusosan määrä ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu tulorajan markkamäärä vastaavat työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1992 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Ehdotuksen voimaantulon siirtymävaihetta varten pykälän 2 momenttiin on katsottu tarpeelliseksi ottaa säännös, jonka mukaan, jos ennen lain voimaantuloa annetussa muussa laissa tai alemmanasteisessa säädöksessä on viitattu nyt kumottavaksi ehdotettavaan lasten

kotihoidon tuesta annettuun lakiin, viittauksen katsottaisiin soveltuvin osin kohdistuvan uuden lain vastaavaan säännökseen.

Jos oikeus lasten kotihoidon tukeen alkaa ennen tämän lain voimaantuloa, ratkaisisi tukea koskevat asiat pykälän 3 momentin mukaan edelleen kunnan sosiaalilautakunta soveltaen kyseisen ajan osalta tämän lain 27 §:n 2 momentissa tarkoitettua nyt kumottavaksi ehdotettavaa aikaisempaa lainsäädäntöä.

29 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälään ehdotetaan selvyiden vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan uuden lain voimaan tullessa maksettava kotihoidon tuki muutetaan 1 päivästä tammikuuta 1993 uuden lain mukaiseksi.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan kunnan tulee ennen uuden lain voimaantuloa luovuttaa hallussaan olevat tukea koskevat tarvittavat tiedot kansaneläkelaitokselle.

1.2. Laki lasten päivähoidosta

11 a § 2 mom. Lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:ää on muutettu pykälän 2 momentin osalta tammikuun 1 päivänä 1993 voimaan tulevalla lailla (631/91). Momentissa säädetään lapsen vanhempien tai muiden huoltajien oikeudesta valintansa mukaan saada siihen saakka, kunnes lapsi täyttää neljä vuotta, joko kunnan järjestämä päivähoitopaikka tai lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaista tukea. Lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:n 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että korostetaan lasten kotihoidon tuen luonnetta kunnalliselle päivähoitopaikalle vaihtoehtoisena lapsen muulla tavalla tapahtuvia hoitojärjestelyjä tukevana sosiaalipalvelujärjestelmän osana. Ehdotettu muutos edellyttää vastaavanlaisen teknisen täsmennyksen tekemistä lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n 2 momenttiin.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993. Lasten kotihoidon tuesta annetun lain voimaantuloon liittyvät yksityiskohtaisemmat säännökset sisältyvät ehdotuksen 27—29 §:iin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki lasten kotihoidon tuesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Hoitomuodon valinta

Suomessa tosiasiallisesti asuvan alle nelivuotiaan lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse lasten päivähoidosta annetun lain (36/73) 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua kunnan järjestämää päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus saada tämän lain mukaista lasten kotihoidon tukea.

2 §

Lasten kotihoidon tuki

Lasten kotihoidon tuella tarkoitetaan tässä laissa alle nelivuotiaan lapsen vanhemmille tai muille huoltajille lapsen hoidon järjestämiseksi suoritettavaa taloudellista tukea, johon kuuluu perusosa, sisaruskorotus ja lisäosa.

3 §

Toimeenpano

Tämän lain mukaiset tehtävät hoitaa kansaneläkelaitos. Jollei tässä laissa toisin säädetä, tätä lakia toimeenpantaessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä sairausvakuutuslaissa (364/63) on äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan toimeenpanosta säädetty.

4 §

Rahoitus

Kunta korvaa tämän lain nojalla maksetusta tuesta kansaneläkelaitokselle aiheutuvat kustannukset.

Kunnan maksettavaksi tuleva kustannusten korvaus määrätään kunakin kuukautena käyttäen perusteena niille tuen saajille maksettavia tukia, joilla on väestökirjalaisissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka kunnassa kuukauden 1 päivänä. Jos tuen saaja opiskelun, työn tai vastaavien syiden vuoksi oleskelee muussa kuin kotikunnassaan eikä hänen kotipaikkansa väestökirjalain 10 §:n mukaan sen vuoksi muutu,

on hänelle maksettava tuki kuitenkin sen kunnan maksettavaksi tulevan kustannusten korvauksen perusteena, jossa hän oleskelee kuukauden 1 päivänä.

Kustannusten korvauksesta vähennetään asianomaisen kunnan aikaisemmin korvaamien kustannusten ja maksetun tuen erotus sekä takaisinperitty tuki.

5 §

Ennakoiden maksaminen

Kansaneläkelaitoksen on viimeistään kunkin kuukauden 15 päivänä ilmoitettava kunnalle sinä kuukautena kotihoidon tukea saavien henkilöiden tukien yhteismäärä.

Kunnan on 1 momentissa tarkoitetun ilmoituksen perusteella viimeistään saman kuukauden 20 päivänä maksettava kansaneläkelaitokselle sen määräämällä tavalla ennakoon 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä.

6 §

Toimintamenot

Tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintamenot luetaan kansaneläkelaitoksen toimintamenoiksi.

7 §

Suhde muihin lakeihin

Kunnalle tästä laista aiheutuviin menoihin sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (/), jollei lailla toisin säädetä.

Edellä 1 momentissa mainittua lakia ei kuitenkaan sovelleta 17 §:ssä tarkoitettu korotusta lasten kotihoidon tuesta aiheutuviin menoihin.

8 §

Perusosa

Perusosan saamisen edellytyksenä on, että perheessä on alle nelivuotias lapsi, jota ei hoideta lasten päivähoidosta annetun lain 1 §:n

2 tai 3 momentissa tarkoitettussa kunnan järjestämässä päivähoidossa. Perusosaa ei makseta ajalta, jona perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Jos perheellä ei ole oikeutta äitiys-, isyys- eikä vanhempainrahaan, ei tukea kuitenkaan makseta ennen kuin sairausvakuutuslain mukainen edellä tarkoitettu aika on päättynyt. Perusosaa ei myöskään makseta erityisäitiysrahan maksamisajalta.

Perusosa on 1 951 markkaa kalenterikuukaudessa.

Perusosan määrää tarkistetaan kalenterivuosittain sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain (395/61) 9 §:n soveltamista varten.

9 §

Sisaruskorotus

Sisaruskorotuksen saamisen edellytyksenä on, että perheessä on perusosaan oikeuttavan lapsen lisäksi yksi tai useampi alle seitsemänvuotias lapsi, jota ei hoideta lasten päivähoitosta annetun lain 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa kunnan järjestämässä päivähoidossa. Kuitenkaan 3—6-vuotiaan lapsen kohdalla kunnan järjestämä enintään 5 tuntia kestävä päivähoito ei ole esteenä sisaruskorotuksen saamiselle.

Jos sisaruskorotusta saava perhe alkaa saada erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaa, sisaruskorotusta maksetaan edelleen näiden etuuk-sien tai isyysrahan estämättä. Jos perheen vanhempainrahakautta on pidennetty useamman kuin yhden lapsen samanaikaisen syntymän johdosta ja perheen saaman vanhempainrahan määrä on pienempi kuin perheen kotihoidon tuen perusosan ja sisaruskorotuksen laskennallinen yhteismäärä, perheelle maksetaan sisaruskorotusta. Vanhempainrahakauden pidennyksen ajalta sisaruskorotuksena maksetaan kuitenkin kotihoidon tuen perusosan ja sisaruskorotuksen yhteismäärän ja vanhempainrahan erotus. Jos perhe on saanut sisaruskorotusta ennen vanhempainrahakauden pidennystä, sisaruskorotusta voidaan maksaa aikaisempien perusteiden mukaan, jos se on perheelle edullisempaa.

Sisaruskorotus on 20 prosenttia 8 §:n 2 momentissa tarkoitettusta perusosasta kutakin korotukseen oikeuttavaa lasta kohti.

10 §

Lisäosa

Lisäosan saamisen edellytyksenä on, että 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua lasta hoitaa pääasiassa hänen omassa kodissaan jompikumpi hänen vanhemmistaan tai hänen muu huoltajansa ja että perheen veronalaiset tulot kuukaudessa eivät ylitä lisäosaan oikeuttavaa rajaa. Jos lisäosaa saava perhe alkaa saada erityisäitiys-, äitiys- tai vanhempainrahaa, lisäosaa maksetaan samoin edellytyksin näiden etuuk-sien tai isyysrahan estämättä. Jos edellä mainitut edellytykset täyttävän perheen, joka ei vielä saa lisäosaa, vanhempainrahakautta on pidennetty useamman kuin yhden lapsen samanaikaisen syntymän johdosta, perheelle maksetaan lisäosaa myös vanhempainrahakauden pidennystä koskevalta ajalta.

11 §

Lisäosan määrä

Lisäosan täysi määrä on 80 prosenttia 8 §:n 2 momentissa tarkoitettusta perusosasta.

Täysimääräinen lisäosa myönnetään perheelle, jonka veronalaiset tulot ovat enintään 4 535 markkaa kalenterikuukaudessa. Mikäli perheen veronalaiset tulot ovat tätä suuremmat, täysimääräistä lisäosaa vähennetään 15 prosentilla siitä määrästä, jolla perheen veronalaiset tulot ylittävät 4 535 markkaa kalenterikuukaudessa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua tuloarajaa tarkistetaan kalenterivuositain sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Mitä veronalaisilla tuloilla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, säädetään tulo- ja varallisuusverolaissa (1240/88). Lisäosa määrätään sen maksamisajankohdan tilannetta vastaavaksi joko arvioitujen tai muutoin todettavissa olevien tulojen perusteella. Lisäosaa määrättäessä ei tulona kuitenkaan oteta huomioon lasten kotihoidon tukea, johon kuuluvan lisäosan määräämisestä on kysymys. Jos lisäosaa suoritetaan sairausvakuutuslain mukaisen erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden aikana, otetaan tästä etuudesta tulona vastaavasti huomioon vain se osa, joka ylittää kotihoidon tuen perusosan sekä perheelle mahdollisesti maksettavien sisaruskorotusten laskennallisen yhteismäärän.

Lisäosan määrää on tarkistettava, jos lisä-

osaan vaikuttavat tulot ovat olennaisesti muuttuneet. Kansaneläkelaitos määrää, mitä olennaisella muutoksella tarkoitetaan.

12 §

Hakeminen. Myöntäminen

Kotihoidon tukea haetaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistosta.

Tukea ei myönnetä ilman erityistä syytä takautuvasti pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista.

Tukea ei myönnetä kuukautta lyhyemmältä ajalta.

13 §

Tuen saaja

Kotihoidon tuki maksetaan tuen saajaksi ilmoitetulle vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka huollossa lapsi on. Jos tukeen kuuluu lisäosa, tuki maksetaan sille vanhemmalle tai muulle huoltajalle, joka lasta tosiasiallisesti kotona hoitaa. Jos tuen saajasta syntyy epäselvyyttä, tuki maksetaan sille tuen saajaksi ilmoitetulle henkilölle, joka pääasiassa huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta.

Jos lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtii muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, voidaan tuki, milloin siihen on erityistä syytä, maksaa hänelle.

14 §

Maksaminen

Kotihoidon tukea maksetaan 8 §:n 1 momentissa tarkoitettun ajan päättymistä seuraavasta arkipäivästä lukien tai muiden tuen saamisen edellytysten alkaessa.

Tukea maksetaan siihen saakka, kunnes lapsi täyttää neljä vuotta. Tuen maksaminen lakkaa myös, kun alle nelivuotias lapsi siirtyy kunnalliseen päivähoitoon tai tuen saamisen muut edellytykset lakkaavat.

Jos tukea ei makseta 8 §:n 1 momentissa säädetyn ajan päättymisestä tai alkamisesta johtuen koko kalenterikuukaudelta, maksetaan tukena 1/25 sen määrästä jokaiselta sellaiselta arkipäivältä, jolta perhe on oikeutettu tukeen.

15 §

Maksutapa. Tukierän menettäminen

Kotihoidon tuki maksetaan hakijan ilmoit-

tamalle tilille Suomessa sijaitsevaan rahalaitokseen jälkikäteen kuukausittain. Maksupäivä on kunkin kalenterikuukauden viimeinen arkipäivä. Yksittäinen tukierä voidaan kuitenkin maksaa muullakin tavalla, jos tilille maksaminen ei ole mahdollista tai jos tuen hakija tai saaja esittää kansaneläkelaitoksen hyväksymän erityisen syyn.

Maksettavan tuen osien määrät pyöristetään kukin erikseen täysiksi markoiksi siten, että jos täyden markkaluvun ylittävä osa on 50 penniä tai pienempi, määrä alennetaan lähimpään täyteen markkalukuun, ja jos se on suurempi kuin 50 penniä, määrä korotetaan lähimpään täyteen markkalukuun. Jos maksettava erä olisi pienempi kuin 100 markkaa, ei tukea makseta.

Tukierä menetetään, jos sitä ei ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut nostettavissa, jollei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

16 §

Maksaminen laitos- ja perhehoidon aikana

Kotihoidon tukea ei makseta jatkuvassa laitoshoidossa tai siihen verrattavassa hoidossa olevasta lapsesta siltä ajalta, jonka hoito kestää yli kolme kuukautta. Laitoshoidolla tai siihen verrattavalla hoidolla tarkoitetaan elatuksen sisältävää kunnan tai kuntainliiton järjestämää sairaala-, laitos- tai perhehoitoa. Lastensuojelulain (683/83) perusteella huostaanotetun lapsen osalta tuen maksaminen lakkaa, kun lapsen hoito ja kasvatus on järjestetty kodin ulkopuolella.

17 §

Perusteet lasten kotihoidon tuen maksamiselle korotettuna

Sen estämättä mitä perusosan, sisaruskorotuksen ja lisäosan määrästä säädetään 8 §:n 2 momentissa, 9 §:n 3 momentissa ja 11 §:n 1 momentissa, voidaan nämä tuen osat 4 §:n 2 momentissa tarkoitettun kunnan päätöksen perusteella maksaa korotettuina. Perusosan korotusperusteena voi olla lapsen ikä ja sisaruskorotuksen korotusperusteena lasten lukumäärä. Lisäosaa määrättäessä voidaan täysimääräistä lisäosaa vähentää vähemmän kuin 15 prosentilla siitä määrästä, jolla tulot ylittävät 11 §:n 2 momentissa tarkoitettun tulorajan. Jos tuen korotusta ei ole kohdistettu määrättyyn tuen osaan, se katsotaan perusosan korotukseksi.

Kunta voi kansaneläkelaitoksen kanssa sopia päättää myös muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista korotuksen määräytymisperusteista.

Kunnan päätös voidaan tehdä määräajaksi tai toistaiseksi. Kunnan on ilmoitettava päätöksestään sekä päätöksen voimassaolon jatkamisesta tai lakkaamisesta taikka päätöksen muuttamisesta kansaneläkelaitokselle viimeistään kaksi kuukautta ennen päätöksen voimaantuloa.

18 §

Takaisinperintä

Jos kotihoidon tukea on maksettu aiheetta tai määrältään liian suurena, aiheettomasti maksettu tuki on perittävä takaisin. Takaisin ei kuitenkaan voida periä tukea, joka on maksettu aikaisemmin kuin viisi vuotta ennen sitä, kun tuen aiheettoman maksamisen aiheuttanut syy on tullut ilmi.

Takaisinperinnästä voidaan luopua joko kokonaan tai osittain, jos tuen aiheeton maksaminen ei ole johtunut etuuden saajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä tai jos aiheettomasti maksettu määrä on vähäinen.

Takaisin perittävä määrä voidaan kuitata saajalle myöhemmin maksettavista tuen maksueristä.

Takaisinperintää koskeva lainvoimainen päätös saadaan panna täytäntöön kuten lainvoimainen tuomio.

19 §

Muutoksenhaku

Kansaneläkelaitoksen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta sosiaalivakuutuslautakunnalta ja sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen tyytymätön tarkastuslautakunnalta. Sosiaalivakuutuslautakunnasta ja tarkastuslautakunnasta säädetään sairausvakuutuslaissa.

Valituskirjelmä on toimitettava kansaneläkelaitoksen paikallistoimistoon tai muutoksenhakuviranomaiselle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon.

Kansaneläkelaitoksen päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Tuen myöntämistä koskevaan kansaneläkelaitoksen päätökseen ei saa hakea muutosta

valittamalla siltä osin kuin päätös koskee 17 §:ssä tarkoitettua korotuksen määräytymisperusteita.

20 §

Tietojenantovelvollisuus

Kotihoidon tuen hakija on velvollinen ilmoittamaan kansaneläkelaitoksen paikallistoimistolle kansaneläkelaitoksen määräämällä tavalla tuen myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Tuen saaja on myös velvollinen ilmoittamaan kaikista kotihoidon tukeen vaikuttavista muutoksista.

Kunnan on ilmoitettava kansaneläkelaitokselle, jos lasten kotihoidon tukeen oikeutettu lapsi saa lasten päivähoidosta annetun lain 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettua päivähoitopaikan, jos tällainen hoito lakkaa tai jos kunnan tiedossa on, että lapsi on tämän lain 16 §:ssä tarkoitettua laitostai perhehoidossa tai on muuttanut toiseen kuntaan, sekä muista mahdollisista tiedossaan olevista tuen maksamiseen tai määrään vaikuttavista seikoista.

Valtion, kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen, vakuutus- ja eläkelaitos, eläkesäätiö, työnantaja sekä sairaala tai muu hoitolaite ovat velvollisia antamaan kansaneläkelaitokselle ja tämän lain mukaiselle muutoksenhakuviranomaiselle maksutta hallussaan olevat kotihoidon tukea koskevan asian ratkaisemista varten tarpeelliset tiedot.

21 §

Tietojen lähettäminen ja käyttäminen eräissä tapauksissa

Tuen maksamisen yhteydessä kansaneläkelaitos lähettää kunnalle tiedot sinä kuukautena tukea saavista henkilöistä ja heille maksettavien tukien määristä.

Kansaneläkelaitoksella on oikeus käyttää tämän lain mukaisia asioita ratkaistessaan myös muiden hoitamiansa etuuskien ratkaisemista varten saamia tietoja.

22 §

Ulosmittaus- ja siirtokielto

Kotihoidon tukea ei saa ulosmitata.

Sopimus, joka tarkoittaa tähän lakiin perustuvan oikeuden siirtämistä toiselle, on mitätön.

23 §

Salassapitovelvollisuus

Tämän lain mukaisia tehtäviä hoitavat henkilöt eivät saa ilman asianomaisen henkilön suostumusta ilmaista sivulliselle yksityistä tai perheen salaisuutta, josta he asemansa tai tehtävänsä perusteella ovat saaneet tietää.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla lain nojalla on oikeus saada asiasta tieto.

24 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Joka rikkoo 23 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden, on tuomittava *kotihoidon tukea koskevan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Virallinen syyttäjä ei saa nostaa syytettä 1 momentissa tarkoitettusta teosta, ellei asianomistaja ole ilmoittanut tekoa syytteeseen pantavaksi.

25 §

Hallintoriitojen oikeuspaikka

Jos 4 §:ssä tarkoitettussa asiassa muutoin kuin valitustietä haetaan ratkaisua kuntien välistä korvausvelvollisuutta koskevaan riitaan, ratkaisee tällaisen riita-asian se lääninoikeus, jonka alucella hakijakunta sijaitsee.

26 §

Tarkemmat säännökset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

27 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1993.

Tällä lailla kumotaan lasten kotihoidon tuesta 11 päivänä tammikuuta 1985 annettu laki (24/85) sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain voimaannpanosta samana päivänä annettu laki (25/85) niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

28 §

Eräiden säännösten soveltaminen

Edellä 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu perusosan määrä ja 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu tulorajan markkamäärä vastaavat työntekijäin eläkelain 9 §:n mukaan vuodelle 1992 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Jos ennen tämän lain voimaantuloa annetuissa muissa laissa taikka asetuksessa tai päätöksessä on viitattu 27 §:n 2 momentissa kumottuun lasten kotihoidon tuesta annettuun lakiin, viittauksen katsotaan soveltuvien osin kohdistuvan tämän lain vastaavaan säännökseen.

Jos oikeus kotihoidon tukeen alkaa ennen tämän lain voimaantuloa, ratkaisee tukea koskevat asiat sosiaalilautakunta soveltaen kyseisen ajan osalta tämän lain 27 §:n 2 momentissa tarkoitettua aikaisempaa lainsäädäntöä.

29 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain voimaan tullessa maksettava lasten kotihoidon tuki muutetaan 1 päivästä tammikuuta 1993 ilman hakemusta tämän lain mukaiseksi.

Kunnan tulee ennen tämän lain voimaantumista luovuttaa hallussaan olevat tukea koskevat tarvittavat tiedot kansaneläkelaitokselle.

2.

L a k i**lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (36/73) 11 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (630/91) seuraavasti:

11 a §

Alle nelivuotiaan lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus saada lasten kotihoidon tuesta annetun lain (/) mukaista tukea.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Eeva Kuuskoski*

Laki

lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annetun lain (36/73) 11 a §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 5 päivänä huhtikuuta 1991 annetussa laissa (630/91) seuraavasti:

Olemassa oleva laki

Ehdotus

11 a §

Lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat valintansa mukaan saada siihen saakka, kunnes lapsi täyttää neljä vuotta joko kunnan järjestämän 1 momentin mukaisen päivähoitopaikan tai lasten kotihoidon tuesta annetun lain (24/85) mukaista tukea.

Alle nelivuotiaan lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla, jotka eivät lapsen hoidon järjestämiseksi valitse kunnan järjestämää 1 momentin mukaista päivähoitopaikkaa, on lapsen muulla tavalla tapahtuvan hoidon järjestämiseksi oikeus saada lasten kotihoidon tuesta annetun lain (/) mukaista tukea.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1993.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.